

Windenergie in Neerijnen

kaderstellende notitie locatie Molenveld

Colofon

Opgesteld door : John Janssen
Datum : 7 november 2008
Versie : 01
Document : p:\...\landelijk gebied\windenergie\kaderstellende notitie.doc

Windenergie in Neerijnen

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Provinciaal ruimtelijk beleid (streekplan)	3
3.	Gemeentelijk ruimtelijk beleid (bestemmingsplan)	3
3.1.	Bestemmingsplan buitengebied	3
3.2.	Landschapsonwikkelingsplan	4
3.3.	Gemeentelijk milieubeleid	4
4.	Beperkingen vanuit de luchtvaart	5
5.	Resultaten van het onderzoek	5
5.1.	Onderzochte plaatsingsvarianten.....	5
5.2.	Afweging van de voorkeursalternatieven	6
6.	Terugmelding vanuit bestuurlijk overleg	6
7.	Kaderstelling voor toekomstige initiatieven	7

Windenergie in Neerijnen

1. Inleiding

Regionaal zijn vanuit (voornamelijk) milieuoverwegingen afspraken gemaakt over het ambitieniveau voor de regionale bijdrage aan een duurzame energievoorziening. Voor 2020 zal het aandeel duurzame energie binnen het totale energiegebruik 10% moeten bedragen. Naast mestverwerkingsinstallaties kunnen windturbines hier een bijdrage in leveren. De regionale taakstelling voor windenergie in het Rivierenland bedraagt 40 MW. Daarvan is inmiddels 22 MW gerealiseerd of opgenomen in concrete planvorming, zodat nog minimaal 18 MW geplaatst moet worden.

In de gemeenten Neerijnen, Geldermalsen en Tiel zijn windenergie-initiatieven op de locaties 'Molenveld' (ten zuiden van de A15 en ten oosten van de A2) en op en bij het AVRI-terrein. De locaties worden als zoekgebied voor windenergie genoemd in het provinciale streekplan en als A-locaties in de regionale structuurvisie Rivierenland 2003.

De provincie en de gemeenten hebben aan het adviesbureau Bosch & Van Rijn gevraagd om, voorafgaand aan individuele gemeentelijke planologische besluitvorming over deze initiatieven, een objectief afwegingskader op te stellen op basis waarvan de initiatieven met elkaar vergeleken kunnen worden.

Hoewel ambtelijk de voor besluitvorming nodige informatie kan worden aangedragen, blijft de keuze voor windenergie een bestuurlijke (politieke) aangelegenheid.

2. Provinciaal ruimtelijk beleid (streekplan)

De Provincie Gelderland heeft in haar Streekplan een doelstelling van 100 megawatt aan windenergie voor 2010 opgenomen. Daarbij gaat de provincie uit van middelgrote parken van 4 tot 8 windturbines waarbij een minimale onderlinge afstand van 4 kilometer tussen windmolenparken moet worden aangehouden.

Uit de provinciale doelstelling volgt ondermeer de regionale opgave voor het plaatsen van windturbines. Op basis van de regionale bouwstenen (Quickscan Windenergie en regionale structuurvisie Rivierenland) is in het streekplan een overmaat aan zoekzones opgenomen om de planologische capaciteit te kunnen faciliteren (zie bijlage). Op basis van nadere gebieds- en locatiespecifieke afwegingen dienen definitieve locaties te worden geselecteerd.

Indien onvoldoende planologische capaciteit om het ambitieniveau te halen beschikbaar komt, overweegt de provincie een aanwijzing te geven. Na inwerkingtreding van de nieuwe WRO krijgt de provincie naast de reactieve aanwijzing zelf mogelijkheden om middels een inpassingsplan de planologische ruimte vast te stellen.

3. Gemeentelijk ruimtelijk beleid (bestemmingsplan)

De opgave voor realisatie van een aantal windturbines is in de huidige ruimtelijke planvormen niet gereguleerd. Enkel binnen het landschapsontwikkelingsplan worden uitspraken gedaan over windenergie binnen de gemeente.

3.1. Bestemmingsplan buitengebied

Binnen het vigerende bestemmingsplan van de gemeente Neerijnen (bestemmingsplan buitengebied) is de ontwikkeling van windmolens strijdig. Dit betekent dat om medewerking te kunnen verlenen aan een verzoek een vrijstelling op het plan of een herziening van het plan in procedure moet worden gebracht. Voorafgaand aan besluitvorming hieromtrent moet in het kader van een goede ruimtelijke ordening aan een aantal ruimtelijke en milieutechnische randvoorwaarden worden voldaan.

Windenergie in Neerijnen

Naast de reeds genoemde algehele voorwaarden zal voor de toelaatbaarheid van een initiatief tevens onderzoek moeten worden gedaan naar aspecten als: Natuur, Water, Geluid, Slagschaduw, Bodem, Archeologie, Cultuurhistorie, Veiligheid en planschade. Een verzoek dient sowieso te voldoen aan de wettelijke eisen, en moet tevens als economisch haalbaar worden beoordeeld.

3.2. Landschapsontwikkelingsplan

In het landschapsontwikkelingsplan zijn een aantal uitgangspunten voor de ontwikkeling van windturbines opgenomen. Zuidwestelijk van het knooppunt Deil is de exploitatie van windturbines vanuit het overkoepelende beleidskader en vanuit de streek als doelstelling opgenomen. Indien er bestuurlijk een akkoord over de plaatsing van windturbines wordt bereikt, zou bij voorkeur moeten worden gesproken over windgoederen, waarbij per molen naast een bestaand erf een gebied van 20 hectare (landbouw)grond duurzaam open en onbebouwd kan blijven. Het windgoed zal daarbij moeten worden beheerd door de windgoedeigenaar.

In een tweetal nadere uitwerkingen (zie bijlagen) zijn overwegingen voor het plaatsen van windturbines in Neerijnen gegeven. Conclusie is dat het plaatsen van windturbines een grootschalige ingreep in het landschap betreft, en dat enkel plaatsing van windturbines in het molenveld vanuit landschap voorstelbaar wordt geacht.

Het streefbeeld voor het landschap rondom het knooppunt Deil is een open komgebied met rationele beplanting op het knooppunt en enkele agrarische bedrijven. Binnen het streefbeeld blijven enkele bosjes (eendenkooien) binnen de openheid behouden. Op lager schaalniveau is het herkenbaar houden en maken van oude polderdijken, waterlopen en kades belangrijk. Grote molens kunnen hier in het landschap passen zolang deze de openheid niet onevenredig verstoren. In dat kader wordt de suggestie gedaan om de windmolens juist in te zetten om de openheid duurzaam te garanderen. Dit kan door aan het oprichten van een windmolen de verplichting tot duurzaam beheer van 10 of 15 hectare weidegrond juridisch te koppelen. Daarnaast dienen de windturbines dusdanig te worden vormgegeven dat zij een allure krijgen die in de 'toonkamer van de groene parel' past.

Vanuit landschap worden de volgende kaders meegegeven:

1. Verevening van de ruimtelijke ingreep door bijdrage aan het landschap, middels:
 - a. Behoud van huidige (natuur en cultuurhistorische) waarden en investeren in een nieuwe landschappelijke inrichting;
 - b. En:
 - 1) Duurzaam (minimaal 30 jaar) behoud van 15 hectare open landschap per windturbine, en de inrichting voor 50% uit natuurlijke elementen van het molenbiotoop en 50% uit elementen die horen bij het historisch cultuurlandschap;
 - of
 - 2) Het storten van een substantiële bijdrage in het groenfonds
2. het ontwerp van het windturbinepark dient van hoog niveau te zijn:
 - a. hoge architectonische kwaliteit van de windturbine (ontwerp onder supervisie van deskundige op dit gebied)
 - b. het totale ensemble dient een duidelijke samenhang te hebben welk een landmark met allure oplevert (ontwerp onder supervisie van deskundige op dit gebied)

Daarnaast worden er enkele suggestie gegeven, zoals het inzetten van windturbines (als economische drager) in combinatie met groene bedrijvigheid en het investeren in de toegankelijkheid van het landschap en de bereikbaarheid en herkenbaarheid van de cultuurhistorie (zie ook 1b)

3.3. Gemeentelijk milieubeleid

Voor de Wet milieubeheer zal een milieuvergunning moeten worden aangevraagd of een milieumelding worden ingediend. De vergunnings- of meldingsplicht is afhankelijk van diverse factoren, zoals ashoogte, elektrisch vermogen en afstand tot gevoelige objecten. Het aspect geluid

Windenergie in Neerijnen

zal het belangrijkste aspect in de melding of vergunning zijn. Er zal dan ook vooraf een rapport van akoestisch onderzoek moeten worden overlegd.

4. Beperkingen vanuit de luchtvaart

Als gevolg van de aanwezigheid van een radarstation in Herwijnen mag de ashoogte inclusief het rotorhuis van de windturbine niet hoger dan 63 meter (t.o.v. NAP) zijn. Daarnaast worden er eisen gesteld aan het materiaalgebruik voor de wieken van de windturbine. Door de ligging ten opzichte van het radarstation zal niet het optimale resultaat qua vermogen behaald kunnen worden. De vraag is in dat kader wel of een initiatiefnemer ondanks de hoogtebeperking garant kan staan voor voldoende rendement.

De laagvliegroutes vormen voor beide initiatieven geen belemmeringen omdat de maximale obstakelhoogte van 100 meter niet wordt overschreden

De toelaatbare bouwhoogte van de windturbines is afhankelijk van de milieutechnische eisen zoals die op het moment van beoordeling worden gesteld. In deze kaderstellende notitie wordt om die reden geen aan een maximaal toelaatbare bouwhoogte gerelateerde voorwaarden opgenomen.

5. Resultaten van het onderzoek

Door het adviesbureau Bosch & Van Rijn is een objectieve beoordeling van een aantal plaatsingsvarianten opgesteld. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het plaatsbare vermogen bedraagt minimaal 18 megawatt;
- Bij de afweging van plaatsingsvarianten binnen de zoekzones wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de ingediende plannen van initiatiefnemers;
- De plaatsingsvarianten zijn realistisch ten aanzien van de toelaatbare hinder voor omwonenden (geluid, slagschaduw).

5.1. Onderzochte plaatsingsvarianten

Gebaseerd op initiatieven van marktpartijen spelen de volgende opstellingen een rol in de afweging van plaatsingsvarianten:

Molenveld:

1. een lijn van 4 turbines parallel aan de A2
2. een lijn van 5 turbines parallel aan de A15
3. een cluster van 9 turbines
4. een maximale clusteropstelling van 15 turbines

AVRI / A15:

1. een opstelling van 3 turbines op het AVRI-terrein
2. een lijn van 4 turbines parallel aan de A15
3. een maximale opstelling van 7 turbines (combinatie van 1. en 2.)

Deze opstellingen zijn onderzocht op de aspecten

- Invloed op het landschap;
- Geluid;
- Slagschaduw;
- Elektriciteitsopbrengst en daarmee te vermijden CO₂-emissie.

Voor de bestuurlijke afweging zijn uiteindelijk 4 plaatsingsvarianten relevant, welke voldoen aan het criterium 'minimaal 18 megawatt'. Hierin spelen alle hierboven genoemde opstellingen een rol met uitzondering van Molenveld opstelling 1 (lijn van 4 turbines parallel aan de A2). Deze opstelling valt niet met een andere opstelling tot een rationele plaatsingsvariant van voldoende omvang te combineren.

De af te wegen plaatsingsvarianten zijn:

1. combinatie van lijnen parallel aan de A15, 5 op Molenveld en 4 bij AVRI;
2. een cluster van 9 turbines op Molenveld;
3. een cluster van 15 turbines op Molenveld;
4. een maximale opstelling van 7 turbines op/bij AVRI

Windenergie in Neerijnen

De hinderaspecten geluid en slagschaduw zijn niet maatgevend voor de afweging. Hoewel tussen plaatsingsvarianten verschillen bestaan in hinder, is de inschatting dat alle plaatsingsvarianten –met enige technische ingrepen– vergunbaar zijn.

5.2. Afweging van de voorkeursalternatieven

In de conclusie brengt de rapportage de afweging terug tot 3 varianten die onderwerp van bestuurlijk overleg zijn geweest:

- Variant 1:** *landschappelijk optimum*
combinatie van lijnen parallel aan de A15 (Molenveld en bij AVRI)
- Variant 2:** *maximalisatie van energie-opbrengst*
een cluster van 15 turbines op Molenveld
- Variant 3:** *het efficiënte alternatief*
maximale opstelling van 7 turbines op/bij AVRI

De kleinere clustervariant met 9 turbines op Molenveld heeft nauwelijks minder visuele impact dan de variant met 15 turbines en is om die reden gezien de geringere energieopbrengst niet als directe input (in de vorm van een voorkeursalternatief) voor bestuurlijk overleg meegenomen.

Landschap

De lijnopstelling is dé geaccepteerde opstellingsvorm voor windturbineparken in Nederland. De visuele impact van windenergie is de belangrijkste factor in maatschappelijke discussie over windenergie. Variant 1 scoort in dit opzicht duidelijk beter dan de andere varianten.

Energie-opbrengst

De jaarlijkse elektriciteitsproductie is het grootst voor variant 2. Deze variant beantwoordt daarmee het beste aan het feitelijke doel van windparken in engere zin.

Het efficiënte alternatief

Op Molenveld geldt een hoogtebeperking voor windturbines als gevolg van de nabijgelegen luchtverkeersleidingsradar te Herwijnen. Deze hoogtebeperking geldt niet op en bij het AVRI-terrein, zodat het rendement per turbine voor variant 3 het grootste is.

Geluid

Voor elke variant geldt dat nader onderzoek naar de toelaatbare geluidsemissies moet worden gedaan. De haalbaarheid van de varianten is ten aanzien van dit aspect echter niet in het geding zodat dit een principebesluit over de voorkeursvariant niet in de weg staat. Na besluitvorming over de voorkeursvariant kan de initiatiefnemer worden medegedeeld welke onderbouwende onderzoeken noodzakelijk zijn om de locatie(s) in planologische procedure te kunnen nemen.

6. Terugmelding vanuit bestuurlijk overleg

Om de verschillende initiatieven voor windenergie verspreid binnen de gemeentegrenzen van de gemeenten Geldermalsen, Tiel en Neerijnen volgens regionale afspraken te kunnen afwegen, is bestuurlijke afstemming gezocht. De provincie heeft daarnaast als eis gesteld dat een initiatief bestuurlijk door de drie gemeenten gedragen dient te worden. In een bestuurlijk overleg tussen de drie gemeenten en de provincie is het volgende afgesproken dat:

- er op het grondgebied van de gemeente Neerijnen in het Molenveld de plaatsing van 9 windmolens zal worden voorbereid. De gemeente Neerijnen zal hiervoor de voorbereidingen treffen en voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorleggen.
- bij de initiatiefnemers wordt afgetast of de plaatsing van 9 windmolens met een ashoogte van 63 meter voldoende rendement oplevert. Tevens zal moeten worden nagegaan of het project in aanmerking komt voor een SDE-subsidie.

Windenergie in Neerijnen

Het compromis is dat de plaatsing van de windturbines zo ver als ruimtelijk en milieutechnisch mogelijk van de gemeentegrens met Geldermalsen te plaatsen. Hiervoor dient het mogelijk te zijn om het zoekgebied in zuidelijke richting te overschrijden.

Tegen de achtergrond van de lange levertijd van de molens, die is nu door de grote vraag en het geringe aanbod al minimaal twee jaar, wordt gesproken van een resultaat op als er een bestemmingsplan is vastgesteld en een bouwvergunning is afgegeven

7. Kaderstelling voor toekomstige initiatieven

Uit de verschillende onderzoeken en de gevoerde overleggen zijn een aantal randvoorwaarden te destilleren waaraan een verzoek sowieso moet kunnen voldoen. Zonder het doel om een limitatieve lijst van voorwaarden te geven, leidt dit tot het volgende kader:

1. Het plaatsbare vermogen moet minimaal 18 megawatt bedragen.
2. De windturbines dienen zo ver als ruimtelijk en milieutechnisch mogelijk van de gemeentegrens met Geldermalsen te worden geplaatst.
3. Plaatsing dient zo veel mogelijk binnen het zoekgebied plaats te vinden, maar gezien punt 2 dient het mogelijk te zijn om het zoekgebied in zuidelijke richting te overschrijden;
4. In het kader van een goede ruimtelijke ordening moet aan alle ruimtelijke en milieutechnische randvoorwaarden worden voldaan;
5. Naast de algehele voorwaarden zal voor de toelaatbaarheid van een initiatief specifiek onderzoek moeten worden gedaan naar aspecten als: Natuur, Water, Geluid, Slagschaduw, Bodem, Archeologie, Cultuurhistorie, Veiligheid en planschade;
6. Een verzoek moet economisch haalbaar zijn;
7. Er moet verevening van de ruimtelijke ingreep mogelijk zijn door het verlenen van een bijdrage aan het landschap, middels:
 - a. Behoud van huidige (natuur en cultuurhistorische) waarden en investeren in een nieuwe landschappelijke inrichting;
 - b. En:
 - 1) Duurzaam (minimaal 30 jaar) behoud van 15 hectare open landschap per windturbine, en de inrichting voor 50% uit natuurlijke elementen van het molenbiotop en 50% uit elementen die horen bij het historisch cultuurlandschap;
 - of
 - 2) Het storten van een substantiële bijdrage in het groenfonds.
8. Het ontwerp van het windturbinepark dient van hoog niveau te zijn, ten aanzien van:
 - a. hoge architectonische kwaliteit van de windturbine (ontwerp onder supervisie van deskundige op dit gebied)
 - b. het totale ensemble dient een duidelijke samenhang te hebben welk een landmark met allure oplevert (ontwerp onder supervisie van deskundige op dit gebied)

Verder wordt verwezen naar de uitwerking 'spelregels voor verevening bij molengoederen'.

